

Lovforslag nr. L 114. Fremsat den 23. februar 2005 af videnskabsministeren (Helge Sander)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om universiteter (universitetsloven)

(Gennemførelse af uddannelsesdele i udlandet, afholdelse af prøver og eksaminer i udlandet, friplads- og stipendieordning og opkrævning af betaling for visse udenlandske studerende)

§ 1

I lov nr. 403 af 28. maj 2003 om universiteter, som ændret ved § 8 i lov nr. 1156 af 19. december 2003, foretages følgende ændringer:

1. I § 3 indsættes som »stk. 4-9«:

»*Stk. 4.* Universitetets uddannelser efter stk. 1 kan alene udbydes i Danmark, jf. dog stk. 5 og 6.

Stk. 5. Universitetet kan tilbyde studerende, som et individuelt valg og som et alternativ til at gennemføre en uddannelse i Danmark, at gennemføre dele af uddannelsen ved et eller flere udenlandske universiteter efter aftale mellem de pågældende universiteter om gensidig udveksling.

Stk. 6. Ministeren kan i særlige tilfælde godkende, at dele af en uddannelse ved et universitet ikke kan gennemføres i Danmark, men skal gennemføres ved et eller flere udenlandske universiteter efter aftale mellem de pågældende universiteter om gensidig udveksling.

Stk. 7. Studerende, der er under uddannelse i medfør af stk. 5 og 6, følger, mens de er indskrevet på det udenlandske universitet, reglerne for det pågældende universitet og ikke reglerne fastsat i medfør af denne lov.

Stk. 8. Ministeren kan som led i en aftale om gensidig udveksling efter stk. 5 og 6 bestemme, at det danske universitet kan udstede eksamensbevis til studerende, der har gennemført dele af deres uddannelse ved universitetet uden at have været optaget på den pågældende uddannelse.

Stk. 9. Ministeren fastsætter nærmere regler for gennemførelsen af uddannelsen efter stk. 5

og 6 og for udstedelse af eksamensbevis efter stk. 8 og kan i den forbindelse fravige bestemmelserne i § 17, stk. 4, § 18, stk. 5 og 6, og § 34, stk. 1.«

2. I § 8 indsættes som »stk. 2«:

»*Stk. 2.* Ministeren kan bestemme, at danske prøver og eksaminer kan afholdes i udlandet, eventuelt på særlige vilkår. Ministeren kan fastsætte regler herom og kan i den forbindelse fastsætte, at udgifterne ved afholdelsen helt eller delvis påhviler det danske universitet eller den studerende.«

3. I § 19 indsættes som »stk. 6 og 7«:

»*Stk. 6.* Universitetet kan tildele fripladser med stipendium som støtte til at dække leveomkostninger i Danmark til visse udenlandske studerende, mens de gennemfører en kandidatuddannelse ved universitetet. Antallet af fripladser med stipendium og stipendiets størrelse fastsættes på de årlige finanslove. Desuden kan universitetet anvende overskud optjent efter § 26, stk. 2, til at tildele yderligere fripladser eller fripladser med stipendium.

Stk. 7. Ministeren fastsætter nærmere regler om administrationen af fripladser og stipendier efter stk. 6, herunder om

- 1) hvilke udenlandske studerende der kan opnå fripladser og stipendium,
- 2) ansøgning, tildeling og udmåling af friplads og stipendium,
- 3) udbetaling af stipendium, og
- 4) ophør af friplads og stipendium som følge af manglende studieaktivitet eller tilbagekal-

delse af tilsagn om friplads og stipendium som følge af, at tilsagnet er givet på et urigtigt grundlag.«

4. § 26, stk. 2, affattes således:

»Universitetet skal opkræve fuld betaling for deltagelse i undervisning og i prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen, under heltids- og deltidsuddannelse, hvortil der ikke ydes tilskud eller ikke er givet friplads, jf. § 19, stk. 1, 4 og 6, og § 20, stk. 1.«

5. § 26, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Universitetet udarbejder et beregningsgrundlag til brug ved fastsættelse af deltagerbetaling efter stk. 1-3. Deltagerbetalingen efter stk. 1 og 3 må sammen med et eventuelt tilskud ikke overstige omkostningerne. Deltagerbetalingen efter stk. 2 skal mindst svare til omkostningerne. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for udarbejdelse af beregningsgrundlag.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. maj 2005.

Stk. 2. § 3, stk. 5, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, har virkning for studerende, der begynder på en uddannelse den 1. august 2005 eller senere.

Stk. 3. § 3, stk. 6, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, har virkning for studerende, som begynder på en kandidatuddannelse, master- eller anden deltidsuddannelse den 1. februar 2006 eller senere eller på en bacheloruddannelse den 1. august 2006 eller senere.

Stk. 4. Loven har virkning for tildeling af fripladser og stipendier til studerende, der begynder på en kandidatuddannelse den 1. august 2006 eller senere.

Stk. 5. § 26, stk. 2, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4, har virkning fra den 1. august 2006.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for og formålet med lovforslaget

Universitetsloven understreger behovet for internationalisering af universiteternes uddannelser. Danske universiteter har en lang tradition for internationalt samarbejde om forskning og uddannelse. Udvekslingsaftaler mellem universiteter, EU's udvekslingsprogrammer, som fx Erasmus, og det nordiske Nordplusprogram har været rammen om danske universitetsstuderendes ophold ved udenlandske universiteter og udenlandske studerendes deltagelse i danske universitetsuddannelser.

Internationalisering af uddannelse har imidlertid ændret karakter. Med det store antal universitetsstuderende i internationale mobilitetsprogrammer er der behov for mere faste og gennemskuelige rammer for det samlede uddannelsesforløb. Usikkerhed om merit for udlandsophold, risiko for studietidsforlængelse m.v. kan hæmme den internationale mobilitet.

En international bevægelse fra udvekslingsprogrammer med vægt på individuel merit til egentlige uddannelsessamarbejder mellem universiteter fra flere lande i form af studieprogrammer som rammen for studentermobiliteten kan iagttages. Universiteternes mulighed for at indgå aftaler om egentlige studieprogrammer skaber også bedre betingelser for at sikre en stærk faglig sammenhæng, relevans og progression mellem den danske uddannelse og studieforløbet i udlandet. Desuden kan det medvirke til at reducere problemer om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser.

Danske studerendes hidtidige muligheder for at erstatte dele af den danske uddannelse med fag fra et udenlandsk universitet (merit) vil imidlertid fortsat være relevant for studentermobiliteten og berøres ikke af dette lovforslag.

Med forslaget er det hensigten yderligere at fremme internationaliseringen af de danske universiteters uddannelser til gavn for danske studerende i form af øget international studiemobilitet. OECD anbefalede i sin evaluering af det danske universitetssystem fra januar

2004, at flere danske universitetsstuderende tager dele af deres uddannelse i udlandet.

Studieophold ved udenlandske universiteter udvikler danske studerendes faglige kompetencer samtidig med, at det giver internationale og interkulturelle kompetencer, herunder fremmedsprogskompetencer. Samtidig bringer studerende internationale erfaringer med hjem og er på den måde med til at fremme Danmarks internationale samarbejde.

Tilsvarende beriger udenlandske studerende de danske studiemiljøer. De bidrager til bedre studiemiljø, til pædagogisk nytænkning og til udvikling af danske studerendes fremmedsprogskompetencer. Herudover får udenlandske studerende kendskab til dansk kultur og det danske sprog. Flere udenlandske studerende ved de danske universiteter forudsætter, at der formuleres en aktiv sprogpolitik. Det fremhæves både i regeringens sprogpolitiske redegørelse til Folketinget fra december 2003 som led i vedligeholdelsen af det danske sprog og i Rektorkollegiets rapport om internationalisering fra marts 2004.

Forslaget skal desuden give danske universiteter bedre rammer i den internationale konkurrence om forskningsbaseret uddannelse, sådan at universiteterne – udover at kunne tilbyde danske studerende uddannelser på internationalt niveau – også kan tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende til uddannelser i Danmark.

Forslaget om etablering af en friplads- og stipendieordning for visse udenlandske studerende har til formål at tiltrække de bedst kvalificerede studerende fra tredjelande til danske kandidatuddannelser. Disse studerende tildeles en friplads på kandidatuddannelsen og et stipendium som støtte til at dække leveomkostninger i Danmark. Denne ordning giver mulighed for en målrettet og strategisk rekruttering af dygtige udenlandske studerende.

Ved at skabe mulighed for forpligtende uddannelsessamarbejde og ved at etablere en friplads- og stipendieordning for visse udenlandske studerende på danske kandidatuddannelser forbedres danske universiteters muligheder for at opbygge strategiske allian-

cer med udenlandske universiteter. Ordningen er væsentlig for at fastholde danske universiteters internationale konkurrenceposition, status og kvalitetsniveau. Strategiske alliancer etableres ved, at det enkelte universitet samarbejder med de lande og de universiteter, som styrker det danske universitets profil og langsigtede mål.

Da det er forudsat, at indførelse af en ordning med fripladser og stipendier skal være udgiftsneutral, indføres der samtidig fuld deltagerbetaling for visse udenlandske studerende, som ikke tildeles fripladser og stipendier. Det skal ses i sammenhæng med, at det er hensigten at afskære taxametertilskuddet til universiteterne for visse udenlandske studerende efter administrative regler fastsat i medfør af universitetslovens § 19, stk. 4.

Lovforslaget ligger i forlængelse af regeringens generelle uddannelsespolitiske målsætninger. I april 2004 præsenterede regeringen en række konkrete initiativer i sin redegørelse til Folketinget om styrket internationalisering af uddannelse. Dette lovforslag udmønter redegørelsens forslag om en friplads- og stipendieordning og om indførelse af deltagerbetaling for visse udenlandske studerende inden for Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings område. Redegørelsens forslag om afskæring af taxametertilskud for visse udenlandske studerende gennemføres efterfølgende ved udstedelse af bekendtgørelse herom.

Undervisningsministeren fremsætter om tilsvarende forhold inden for Undervisningsministeriets område lovforslag om stipendier til visse udenlandske studerende ved korte og mellemlange videregående uddannelser og lovforslag om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område (Afskæring af statstilskud og opkrævning af betaling for visse udenlandske studerende). Den eksisterende lovgivning, herunder uddannelser, struktur og finansiering, er forskellig på henholdsvis undervisningsministerens og videnskabsministerens område, og derfor er tilrettelæggelsen og udmøntningen efter forslagene også forskellig.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Gennemførelse af uddannelsesdele i udlandet

I dag består det internationale uddannelsessamarbejde inden for universitetområdet i, at et dansk universitet indgår en aftale med et eller flere udenlandske universiteter om, at egne studerende kan læse ved det eller de udenlandske universiteter, mod at udenlandske studerende til gengæld får samme mulighed ved det danske universitet. Udlandsopholdet varer nor-

malt 1-2 semestre, og de bestående uddannelseselementer fra det eller de udenlandske universiteter kan efter det danske universitets afgørelse i det enkelte tilfælde eller efter regler fastsat af universitetet træde i stedet for uddannelseselementer i en uddannelse ved universitetet (merit).

Forslaget indeholder hjemmel til, at universitetet kan indgå aftale om, at dele af en dansk uddannelse også kan gennemføres ved et universitet eller flere universiteter i udlandet (såkaldte »parallelforløb«). Forslaget indeholder endvidere hjemmel til, at dele af en dansk uddannelse, når der foreligger særlige tilfælde og efter ministerens godkendelse, skal gennemføres ved et eller flere universiteter i udlandet (såkaldte »fællesuddannelser«).

Ved »parallelforløb« forstås efter forslaget, at de studerende får mulighed for efter eget valg at erstatte en del af den danske uddannelse med et af universitetet planlagt uddannelsesforløb ved et eller flere universiteter i udlandet. Hvert universitet udbyder sin egen uddannelse i hjemlandet, men universiteterne har en aftale om gensidig udveksling af studerende. De studerende kan altid vælge at gennemføre hele uddannelsen i Danmark, og i princippet er der tale om to ensartede uddannelsesforløb.

For den studerende er der tale om én samlet uddannelse, hvor de planlagte uddannelsesdele fra udlandet ikke efterfølgende skal meritbedømmes. Baggrunden er, at det parallelle uddannelsesforløb fra udlandet svarer til (ækvivalerer) det uddannelsesforløb, der gennemføres i Danmark.

Ud over parallelforløbet foreslås det, at universitetet i særlige tilfælde kan udbyde en uddannelse, hvor en del af uddannelsen skal gennemføres i udlandet. Den studerende kan derfor kun gennemføre den samlede danske uddannelse, hvis den studerende gennemfører en del af uddannelsen ved et eller flere universiteter i udlandet. Ved »fællesuddannelse« forstås efter forslaget således en uddannelse, hvor udbuddet af uddannelsen foregår i Danmark, men hvor visse dele af uddannelsen kun kan gennemføres i udlandet. Ministeren skal godkende aftaler mellem danske og udenlandske universiteter i de tilfælde, hvor en del af uddannelsen skal gennemføres i udlandet.

Uddannelser og dele af uddannelser, der gennemføres ved et dansk universitet, følger reglerne i universitetsloven og regler fastsat i medfør af denne lov. Da danske regler ikke gælder i udlandet, præciseres det, at de uddannelsesdele, der gennemføres ved udenlandske universiteter, følger reglerne for det pågældende universitet.

Det kan vise sig hensigtsmæssigt at nedsætte fælles studienævn mellem det danske universitet og det eller de udenlandske universiteter både ved parallelforløb og fællesuddannelse. Ministeren forventes at udnytte sin dispensationsadgang i lovens § 36 til at godkende, at der kan nedsættes fælles studienævn ved det danske universitet, sådan at studienævnet også sammensættes med repræsentanter for det udenlandske videnskabelige personale og de udenlandske studerende.

Det forventes, at ministeren i medfør af bemyndigelsen i forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, for så vidt angår uddannelser efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, vil fastsætte, at universitetet i aftalen med de udenlandske universiteter skal sikre, at de uddannelsesdele, der gennemføres i udlandet, lever op til de samme krav om kvalitet, faglig sammenhæng, relevans og progression, som gælder for danske uddannelser. Det forventes også, at ministeren vil fastsætte, at universitetet skal sikre, at der lægges vægt på de studerendes retssikkerhed. Det har særlig stor betydning i de tilfælde, hvor de studerende ikke kan vælge at gennemføre hele uddannelsen i Danmark.

Efter gældende regler udstedes samlet bevis for en uddannelse (eksamensbevis) af det danske universitet for de studerende, der er optaget og indskrevet til den pågældende uddannelse ved universitetet, og uddannelsens betegnelse på dansk og engelsk følger reglerne for den danske uddannelse. Det vil fremgå af det danske eksamensbevis, at dele af uddannelsen er foregået ved et eller flere udenlandske universiteter. De studerende kan tillige opnå en udenlandsk universitetsgrad for de dele, der er foregået ved det udenlandske universitet, hvis dette universitets regler giver mulighed herfor. Det betyder, at disse studerende i nogle tilfælde kan opnå en dobbelt grad (double degree) i form af både en dansk og en udenlandsk universitetsgrad. Er der flere end to universiteter fra forskellige lande, som er parter i en aftale om gensidig udveksling, kan der eventuelt tildeles flere nationale grader.

Efter forslaget kan ministeren bestemme, at det danske universitet også kan tildele danske universitetsgrader til studerende fra udenlandske universiteter, der efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, har gennemført en del af deres uddannelse ved universitetet, uden at de har været optaget på den pågældende uddannelse ved universitetet.

Ministeren vil i medfør af forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, fastsætte, at universitetets aftale med det eller de udenlandske universiteter skal indeholde bestemmelser om gensidighed og balance i studenterudvekslingen, sådan at det er muligt at opnå en samlet øko-

nomisk balance i studenterudvekslingen mellem Danmark og udlandet. Ministeren vil følge udviklingen i studenterudvekslingen med henblik på at vurdere, om der er en rimelig balance.

Studerende, der optages og indskrives på den pågældende uddannelse ved det danske universitet, er berettigede til at oppebære Statens Uddannelsesstøtte, herunder til uddannelsesdele der gennemføres i udlandet, hvis den studerende opfylder reglerne herom, jf. lov om statens uddannelsesstøtte (lovbekendtgørelse nr. 789 af 11. september 2003). Der kan tilsvarende gives voksenuddannelsesstøtte, hvis den studerende opfylder betingelserne herfor, jf. lov om statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) (lovbekendtgørelse nr. 654 af 6. juli 2003).

De studerende skal selv afholde rejseudgifter til og fra udlandet. Det betyder, at studerende, som gennemfører uddannelse i udlandet i medfør af forslaget, og studerende, som selv tilrettelægger uddannelse i udlandet og søger om meritoverførsel, bliver behandlet ensartet i henseende til betaling af rejsen til og fra udlandet. I visse tilfælde kan der gives rabat til de studerende ved køb af abonnementskort til bus og tog i forbindelse med uddannelsessamarbejde i udlandet, herunder i Øresundsregionen, jf. lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser (lovbekendtgørelse nr. 628 af 28. juni 2001).

2.2. *Prøver i udlandet*

Det foreslås, at afholdelse af danske prøver og eksaminer i udlandet, for så vidt angår universitetsuddannelserne, som hidtil har været forankret under undervisningsministerens ressort (lov nr. 247 af 6. april 2001), får hjemmel i universitetsloven. Der er tale om en teknisk inkorporering af de eksisterende regler.

2.3. *Bortfald af taxametertilskud for visse udenlandske studerende*

Det har for udenlandske studerende hidtil været gratis at tage en heltidsuddannelse ved et dansk universitet, ligesom udenlandske studerende har kunnet tage en deltidsuddannelse med delvis betaling. Med lovforslaget ændres denne retstilstand, sådan at universitetet skal opkræve fuld betaling for visse udenlandske studerende. Hermed undgås, at tredjelandske studerende sender uddannelsessøgende til danske universiteter med henblik på, at den danske stat helt eller delvis betaler uddannelsen.

Ændringen skal ses i sammenhæng med, at det foreslåes, at ministeren samtidig udnytter den gældende hjemmel i universitetslovens § 19, stk. 4, til at bestemme, hvilke studerende der kan udløse tilskud.

Ministeren vil med hjemmel i bestemmelsen administrativt fastsætte, at udenlandske studerende kun kan udløse taxamertilskud, hvis de efter EU-retten, herunder EØS-aftalen, eller konventioner og internationale aftaler, som Danmark har indgået, har krav på ligestilling med danske statsborgere, eller hvis de er udvekslet med danske studerende efter aftale, herunder aftale efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, mellem et dansk universitet og et eller flere udenlandske universiteter. Der vil ikke ske ændringer for udenlandske studerende, der er på studieophold i Danmark gennem Denmark's International Study Program (DIS) eller Fulbright.

Ministeren vil endvidere med hjemmel i bestemmelsen administrativt fastsætte, at udlændinge, som er meddelt tidsbegrænset eller tidsbegrænset opholdstilladelse med henblik på varigt ophold i Danmark, vil udløse taxamertilskud.

Afskæringen af tilskud for visse udenlandske studerende vil omfatte tilskud til bacheloruddannelse, kandidatuddannelse samt masteruddannelse og anden deltidsuddannelse, mens ph.d.-uddannelse ikke berøres.

Endvidere får universiteterne efter forslaget mulighed for at fastlægge deltagerbetaling for visse udenlandske studerende, der ligger over de gennemsnitlige omkostninger. Det betyder, at universiteterne kan agere kommercielt og dermed få del i den betalingsdygtige del af de udenlandske uddannelsessøgende på det globale uddannelsesmarked.

2.4. Friplads- og stipendieordning

2.4.1. Dansk friplads- og stipendieordning

Med forslaget foreslås etableret en friplads- og stipendieordning. Rammen for ordningen, herunder antallet af fripladser og stipendier samt stipendiernes størrelse, fastsættes på de årlige finanslove.

Friplads- og stipendieordningen tager sigte på at tiltrække de bedst kvalificerede udenlandske studerende fra tredjelande, der har afsluttede uddannelser på et niveau svarende til en dansk bacheloruddannelse, og som optages på kandidatuddannelser, der fuldt ud gennemføres ved danske universiteter. Der er således tale om studerende, der rejser til Danmark med det formål at tage en kandidatuddannelse her i landet som overbygning på deres bacheloruddannelse eller anden uddannelse på samme niveau.

Det enkelte universitets bestyrelse fastlægger universitetets overordnede prioriteringer og strategier. I forlængelse heraf er det naturligt, at bestyrelsen fastsætter, inden for hvilke fagområder der skal uddeles fripladser og stipendier. Valget af fagområder forud-

sættes at ske under hensyntagen til beskæftigelses-situationen.

Friplads- og stipendieordningen retter sig mod udenlandske studerende, som hverken efter EU-retten, herunder EØS-aftalen, eller konventioner og aftaler, som Danmark har indgået, har krav på ligestilling med danske studerende med hensyn til adgang til gratis uddannelse. Hovedprincippet for studerende, der er omfattet af EU-retten m.v., og som kommer til Danmark for at tage en universitetsuddannelse, er, at de medbringer forsørgelsesgrundlaget fra hjemlandet, og at de ikke kan oppebære sociale ydelser, herunder SU, her i landet.

Ordningen omfatter ikke de udenlandske studerende, der er udvekslet med danske studerende efter aftale mellem universitetet og et eller flere universiteter i udlandet, herunder aftaler efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, idet disse aftaler forudsætter et gensidigt gratisprincip.

Udbud og administration af fripladser og stipendier varetages af universitetet. Det betyder, at universitetet forestår udvælgelsen af de udenlandske studerende, og universitetet har dermed ansvaret for at udvælge de fagligt bedst kvalificerede. Universitetet forestår endvidere udbetalingen af stipendier til de udenlandske studerende.

Ved at henlægge forvaltningen af friplads- og stipendieordningen til universiteterne får de mulighed for at anvende fripladser og stipendier i forbindelse med indgåelse af aftale med udenlandske universiteter om strategiske alliancer med henblik på at fastholde og udbygge universitetets internationale konkurrenceposition og høje kvalitetsniveau.

Det foreslås, at ordningen får virkning for studerende, der optages med virkning fra august 2006 eller senere. For tiden opholder den overvejende del af udenlandske studerende sig på danske universiteter som led i udvekslingsprogrammer, bilaterale statslige aftaler eller aftaler mellem danske og udenlandske universiteter. Forholdene for disse studerende vil ikke blive ændret som følge af ordningen.

Ordningen finansieres ved afskæring af taxamertilskud for visse udenlandske studerende. Afskæringen af taxamertilskud sker efter administrative regler fastsat i medfør af universitetslovens § 19, stk. 4. Ved afskæring af taxamertilskud for visse udenlandske studerende bliver universiteterne forpligtiget til at opkræve fuld deltagerbetaling for de studerende, der ikke udløser taxamertilskud, jf. de almindelige bemærkninger under pkt. 2.3.

Universiteterne får efter forslaget også mulighed for at tildele fripladser og stipendier for overskud op-

tjent ved salg af uddannelser til visse udenlandske studerende efter § 1, nr. 4. Universitetet kan enten tildele både friplads og stipendium eller alene friplads.

Skatteministeriet har oplyst, at studerende, der får tilbudt universitetets fripladser og stipendier, vil være skattepligtige til Danmark heraf.

Personer, der kun opholder sig midlertidigt i Danmark i højst 365 dage inden for 2 år med henblik på uddannelse, og som fortsat er skattepligtige til hjemlandet under opholdet i Danmark, er ikke fuldt skattepligtige til Danmark, men kan være begrænset skattepligtige her til landet. Da lovforslagets stipendier er nye, vil de ikke være omfattet af de gældende regler om begrænset skattepligt.

Skatteministeriet vil inden friplads- og stipendieordningen få virkning i august 2006 tage initiativ til, at fripladserne bliver fritaget for beskatning, og at den del af stipendiet, der består af en løbende ydelse, ligesom andre uddannelsesstipendier, bliver omfattet af den begrænsede skattepligt.

2.4.2. Erasmus Mundus-studiestipendier

I forlængelse af Bologna-processen har EU etableret et program, jf. Europa-parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2317/2003/EF af 5. december 2003 (Erasmus Mundus), som blandt andet omfatter en studiestipendieordning med det formål at tiltrække tredjelandsstuderende til uddannelser inden for EU og EØS. Studiestipendieordningen indeholder både et beløb som støtte til at dække leveomkostninger og et fast beløb til at dække deltagerbetaling, undervisningsmaterialer m.v. Forslagets § 1, nr. 1, om gennemførelse af uddannelsesdele i udlandet gør det muligt for universiteterne at indgå aftale med udenlandske universiteter om uddannelser, der er omfattet af Erasmus Mundus, og som udløser studiestipendier til tredjelandsstuderende. Erasmus Mundus-studiestipendier er således et supplement til dette lovforslags fripladser og stipendier.

Erasmus Mundus-masteruddannelserne har et omfang på mellem 60 og 120 ECTS-point (European Credit Transfer System). Med forslaget § 1, nr. 1, skabes der med stk. 5 og 6 hjemmel til, at danske universiteter kan indgå aftaler om at deltage i og udbyde Erasmus Mundus-uddannelser. For at sikre, at universiteterne kan deltage i Erasmus Mundus, vil ministeren udmønte sin bemyndigelse i medfør af forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, sådan, at op til 2/3 af uddannelsens ECTS-point kan gennemføres ved udenlandske universiteter.

2.5. Belysning af muligheder og konsekvenser af udbyd af statsanerkendte uddannelser i udlandet

I forbindelsen med høringen over udkastet til ændringen af universitetsloven har alle universiteter og andre høringsparter efterspurgt muligheden for, at danske universiteter kan udbyde statsanerkendte danske uddannelser i udlandet med fuld deltagerbetaling.

Regeringen ønsker at få undersøgt, om kvaliteten på de danske universiteter kan fremmes blandt andet ved at give universiteterne mulighed for at konkurrere på universitetsområdet.

Der er i den forbindelse behov for en analyse af det faglige, retlige og økonomiske grundlag for danske universiteters mulighed for at udbyde danske statsanerkendte uddannelser i udlandet på kommercielle vilkår.

Derfor igangsættes et analysearbejde mellem Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og repræsentanter fra universiteterne. Dette arbejde afsluttes i løbet af første halvår af 2005. På dette grundlag drøftes med forligspartierne rammerne for universiteternes mulighed for at kunne udbyde statsanerkendte danske uddannelser i udlandet med fuld deltagerbetaling, herunder behovet for anden lovgivning.

3. Konsekvensvurderinger af lovforslaget

Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner

Det er vurderingen, at lovforslaget er udgiftsneutralt for staten.

Aftaler mellem danske og udenlandske universiteter om udveksling af studerende med henblik på gennemførelse af uddannelsesdele forudsætter gensidighed og økonomisk balance. For så vidt angår aftaler om dele af en uddannelse, der kun kan gennemføres i udlandet, skal universitetet i ansøgningen til ministeren også dokumentere, at der er økonomisk balance i udvekslingen.

Friplads- og stipendieordningen finansieres ved afskæring af taxametertilskud for visse udenlandske studerende og vil medføre en mindredgift til taxametertilskud til heltidsuddannelse i form af bachelor- og kandidatuddannelse, og til deltidsuddannelse i form af masteruddannelse og anden deltidsuddannelse.

Antallet af fripladser og stipendier og den tilhørende udgiftsneutralitet er opgjort med udgangspunkt i Rektorkollegiets opgørelse af 10. november 2004 af antallet af udenlandske studerende ved danske universiteter i studieåret 2003/2004. Det er en beregningsforudsætning, at universiteterne i perioden frem til afskæringen af taxametertilskud for visse udenlandske

studerende ikke optager flere udenlandske studerende end hidtil.

Rammen for ordningen, herunder stipendiestørrelsen, fastsættes på de årlige finanslove.

Friplads- og stipendieordningen påbegyndes i 2006 med tildeling af mindst 70 fripladser. I 2008 forventes tildelt mindst 130 fripladser og i 2010 forventes tildelt mindst 150 fripladser. Fripladserne er 2-årige, hvilket betyder, at der i 2010 er mindst 300 udenlandske studerende på ordningen. Til fripladserne vil der være tilknyttet stipendier.

Da ordningen omfatter et begrænset antal personer, skal den være enkel og let administrerbar. Det vil således ikke være hensigtsmæssigt at gøre stipendieydelsen afhængig af indkomst og formue, der oftest ikke vil kunne verificeres og sammenlignes med danske forhold. Det vil heller ikke være hensigtsmæssigt at lade en del af ydelsen være lån, der senere skal tilbagebetales, efter at modtageren er udrejst.

Det foreslås, at størrelsen af det månedlige stipendium fastsættes på de årlige finanslove. Det er en beregningsforudsætning, at størrelsen svarer til det danske SU-stipendieniveau for udeboende, inklusiv lån. Det betyder, at stipendiet vil udgøre ca. 6.800 kr. pr. måned svarende til ca. 82.000 kr. pr. år. Efter skat vil nettoydelsen være lidt mindre end, hvad en dansk studerende normalt vil have efter skat med maksimal SU og lån, da hele ydelsen vil være skattepligtig for den udenlandske studerende, mens kun SU-stipendiet er skattepligtigt for den danske studerende.

Studerende, der tildeles friplads finansieret via finansloven, vil fortsat udløse taxametertilskud til universitetet.

Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser for kommuner og amtskommuner.

Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner

Lovforslaget forventes ikke at få nævneværdige administrative konsekvenser for staten. Forslaget har ikke administrative konsekvenser for kommuner og amtskommuner.

Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

Lovforslagets forhold til EU-retten

Lovforslaget er med til at understøtte Bologna-processen og Europa-parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2317/2003/EF af 5. december 2003 om etablering af et program, der skal øge kvaliteten af de videregående uddannelser og fremme den mellemfolkelige forståelse gennem samarbejde med tredjelande (Erasmus Mundus) (2004-2008) (2003/L3451/1).

Udkast til lovforslag har været sendt til høring hos universiteterne og en række institutioner, organisationer og myndigheder m.v., jf. nedenstående fortegnelse. Udkastet har desuden været offentliggjort på Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings hjemmeside.

Høringsliste:

Universiteter:

Københavns Universitet
Aarhus Universitet
Syddansk Universitet
Roskilde Universitetscenter
Aalborg Universitet
Danmarks Tekniske Universitet
Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
Danmarks Farmaceutiske Universitetet
Handelshøjskolen i København
Handelshøjskolen i Århus
Danmarks Pædagogiske Universitet
IT-Universitetet i København
IT-Vest

Andre:

Akademikernes Centralorganisation
CIRIUS
Civiløkonomerne
CVUU
Dansk Arbejdsgiverforening
Dansk Handel & Service
Dansk Industri
Dansk Metal
Danske Studerendes Fællesråd
Denmark's International Study Program (DIS)
Foreningen af Universitets- og Handelshøjskolestuderende, FHS
Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse
Fulbright Kommissionen
Landbrugsrådet
Rektorkollegiet

Rektorkollegiet for de kunstneriske uddannelser
Rigsrevisionen
Sektorforskningens Direktørkollegium

Studenterrådgivningen
SU-styrelsen

Vurdering af konsekvenser af lovforslag

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Der vil være en mindreudgift ved afskæring af taxametertilskud til visse udenlandske studerende.	Der vil være en merudgift til stipendier til delvis dækning af leveomkostninger til visse udenlandske studerende på stipendieordningen. Det forventes, at merudgiften vil svare til mindreudgiften. Samlet set er lovforslaget udgiftsneutralt.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Lovforslaget vil være omfattet af lovovervågning.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Til stk. 4

Forslaget præciserer, at universitetets uddannelser godkendt af ministeren efter den gældende bestemmelse i § 3, stk. 1, alene kan udbydes i Danmark, jf. dog forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, med tilhørende bemærkninger. Det er alene bachelor- og kandidatuddannelse samt master- og anden deltidsuddannelse, som skal godkendes efter universitetslovens § 3, stk. 1. Ph.d.-uddannelse er ikke omfattet af lovforslaget.

Ved »Danmark« forstås alene Danmark og ikke hele Rigsfællesskabet, idet videregående uddannelse på Færøerne og i Grønland er et særanliggende. Der kan således ikke ydes finanslovbevillinger til dette formål uden særligt hjemmelsgrundlag.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at ekskursioner, feltarbejde og lignende, der indgår som et normalt led i universitetets uddannelser, som hidtil kan finde sted uden for Danmark.

Universitetets hidtidige muligheder for uden taxametertilskud at udbyde uddannelsesaktiviteter, der ikke er omfattet af en uddannelsesbekendtgørelse, og tilrettelægge disse efter aftale med modtagerne af disse uddannelsesydelser er ikke omfattet af bestemmelsen. Universitetet kan derfor udbyde sådanne uddannelsesforløb uden for Danmark på almindelige kommercielle vilkår. Det kræver dog særlig bevillingsmæssig hjemmel at anvende universitetets midler til uddannelsesaktiviteter i udlandet. Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger under pkt. 2.5.

Til stk. 5

Bestemmelsen giver mulighed for, at universitetet kan indgå aftale med et udenlandsk universitet om, at dets studerende kan gennemføre et parallelt forløb til dele af en uddannelse ved universitetet.

Efter forslaget kan aftalen indgås mellem universitetet og et eller flere udenlandske universiteter, men skal vedrøre en specifik uddannelse, som er godkendt af ministeren til at blive udbudt i Danmark efter den gældende bestemmelse i universitetslovens § 3, stk. 1.

Det forventes, at ministeren i medfør af forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, vil fastsætte, at parallelløbet skal tilrettelægges sådan, at den studerende kan gennemføre dette på normeret tid og sådan, at den studerende i

F. t. I. vedr. universiteter

øvrigt ikke bliver tvunget til at forlænge sin studietid på de øvrige dele af uddannelsen, der gennemføres ved det danske universitet. Ministeren vil fastsætte regler om, at det skal fremgå af studieordningen, at dele af uddannelsen kan gennemføres i udlandet. Ministeren vil også fastsætte, at det skal fremgå af studieordningen, hvordan de studerende udvælges til parallelforløbet. Det kan eksempelvis få betydning, hvis der ikke efter den gensidige aftale er pladser nok til alle studerende, eller hvis det udenlandske universitet stiller adgangskrav til de studerende.

Den studerende bliver i medfør af gældende regler optaget og indskrevet til den pågældende uddannelse ved det danske universitet, der også har det endelige ansvar for den samlede uddannelse. Eksamensbevis udstedes af det danske universitet, og uddannelsens betegnelse på dansk og engelsk følger reglerne for den danske uddannelse. Af eksamensbeviset skal tillige fremgå de uddannelsesdele, som er foregået ved det eller de udenlandske universiteter.

Under uddannelsesforløbet ved det eller de udenlandske universiteter er den studerende omfattet af de regler, der gælder for uddannelse ved disse universiteter, jf. forslaget § 1, nr. 1, stk. 7. Det forudsættes, at ministeren vil fastsætte, at universitetet kun kan indgå aftale med udenlandske universiteter om parallelforløb til en dansk uddannelse, hvis reglerne tager højde for de studerendes retssikkerhed.

Efter forslaget er det den studerendes eget valg, om en del af uddannelsen gennemføres i udlandet. Når en studerende gennemfører et aftalt uddannelsesforløb i udlandet, indgår dette automatisk som en del af den studerendes danske uddannelse. Derfor skal den studerende ikke ansøge universitetet om at få forhåndsgodkendt udlandsopholdet og ej heller efterfølgende ansøge om at få det endeligt meritgodkendt.

Ministeren vil i medfør af bemyndigelsen fastsætte, at universitetets aftale med de udenlandske universiteter skal sikre, at der er gensidighed og økonomisk balance i udvekslingen. Ministeren vil videre fastsætte, at universitetet i sin aftale skal sikre, at danske studerende ikke pålægges studieafgifter for uddannelsesdele, der gennemføres i udlandet.

Hvis universitetet ikke har truffet aftale med et udenlandsk universitet om et parallelforløb til dele af en uddannelse, vil den studerende som hidtil selv kunne træffe en sådan aftale og ansøge universitetet om, at de beståede uddannelseselementer fra det udenlandske universitet træder i stedet for uddannelseselementer i den pågældende danske universitetsuddannelse (merit).

Ministerens bemyndigelse efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, tænkes udmøntet sådan, at parallelforløbet ved det udenlandske universitet højst kan udgøre 2/3 af uddannelsens ECTS-point. Ministerens bemyndigelse tænkes også udmøntet sådan, at det er universitetets ansvar at sikre, at det er et forskningsbaseret uddannelsesforløb på samme uddannelsesniveau som den danske uddannelse og med faglig sammenhæng og relevans for denne.

Efter forslaget er der ikke noget til hinder for, at et bachelorprojekt eller et kandidatspeciale kan indgå i parallelforløbet. I overensstemmelse med de gældende regler skal bachelorprojektet dog være placeret på uddannelsens tredje år, og kandidatspecialet skal afslutte uddannelsen. Efter de gældende regler skal det danske universitet også godkende emneafgrænsningen og fastsætte en afleveringsfrist for bachelorprojektet og kandidatspecialet, sådan at det sikres, at projektet og specialet bliver udarbejdet inden for den normerede studietid.

Til stk. 6

Bestemmelsen giver mulighed for, at universitetet i særlige tilfælde kan indgå i samarbejde med udenlandske universiteter om at gennemføre dele af en uddannelse i udlandet, hvilket vil sige, at uddannelsen ikke i sin helhed udbydes i Danmark.

Ministerens godkendelse af aftalen foreslås kun givet i særlige tilfælde. Det forventes, at ministeren i medfør af forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, vil fastsætte, hvad der forstås ved særlige tilfælde. Det kan være, hvor et dansk universitet ikke selv råder over den fornødne faglige kompetence, hvor der ikke er et tilstrækkeligt samfundsmæssigt behov for et samlet dansk udbud af den pågældende uddannelse, eller hvor der er økonomiske grunde herfor. Hvis der er tale om en ny uddannelse på universitetet, skal ministeren tillige godkende uddannelsen efter den gældende bestemmelse i universitetslovens § 3, stk. 1.

Det forudsættes, at ministeren i medfør af bemyndigelsen vil fastsætte, at det er en betingelse for ministerens godkendelse, at der i universitetets aftale med det eller de udenlandske universiteter er lagt vægt på de studerendes retssikkerhed i form af sikring af en kvalificeret og pålidelig bedømmelse ved eksamen, herunder muligheden for flere eksamensforsøg til at bestå en prøve. Ministeren vil også lægge vægt på størrelsen af de studerendes ekstra udgifter til rejse og ophold i udlandet.

Ministeren vil tillige fastsætte, at det er en betingelse, at den studerende kan gennemføre den udenlandske uddannelsesdel inden for den normerede studietid,

og at gennemførelsen ikke pålægger den studerende studieafgifter, samt at tilrettelæggelsen af uddannelsesprogrammet i øvrigt skal sikre, at den studerende kan gennemføre hele uddannelsen inden for den samlede normerede studietid.

I ministerens vurdering af, hvorvidt aftalen kan godkendes, vil også indgå en samlet økonomivurdering. Ministeren vil fastsætte, at universitetet i sin ansøgning skal godtgøre, at der er økonomisk balance i udvekslingen.

Det er det danske universitet, der ansøger om ministerens godkendelse af aftalen. Når en aftale er godkendt, udarbejder universitetet efter gældende regler en studieordning for uddannelsen. Ministeren vil i medfør af bemyndigelsen fastsætte, at det skal fremgå af studieordningen, at dele af uddannelsen foregår i udlandet efter studie- og eksamensregler på det eller de udenlandske universiteter.

Universitetet har ingen beføjelser i forhold til de dele af uddannelsen, der foregår i udlandet, udover hvad der er aftalt mellem universitetet og det eller de udenlandske universiteter. Imidlertid er det afgørende for disse uddannelsessamarbejder, at der er en klar ansvarsfordeling mellem de enkelte universiteter med hensyn til afviklingen af uddannelsen, og at kvaliteten løbende udvikles og dokumenteres. Ministeren vil om nødvendigt kunne tilbagekalde udbuddet af uddannelsen efter den gældende bestemmelse i universitetslovens § 3, stk. 2, og hermed indirekte godkendelsen af aftalen.

For den enkelte studerende er uddannelsesforløbet én samlet uddannelse, hvis enkeltdele foregår i forskellige lande. Den studerende optages og indskrives til den pågældende uddannelse ved det danske universitet, der også har det endelige ansvar for den samlede uddannelse, mens ansvaret for de udenlandske dele af uddannelsen varetages af det eller de udenlandske universiteter.

Ministeren påtænker at fastsætte, at det skal indgå i aftalen mellem det danske universitet og det eller de udenlandske universiteter, at den studerende samtidig med optagelsen og indskrivningen ved den pågældende uddannelse ved det danske universitet også forhåndsindskrives ved det eller de udenlandske universiteter for så vidt angår de uddannelsesdele, som skal gennemføres ved disse universiteter.

Eksamensbevis udstedes efter gældende regler af det danske universitet for de studerende, der er optaget og indskrevet til uddannelsen ved dette universitet, og uddannelsens betegnelse på dansk og engelsk følger reglerne for den danske uddannelse. Af eksa-

mensbeviset skal tillige fremgå de uddannelsesdele, som er foregået ved de udenlandske universiteter.

Ministerens bemyndigelse efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, tænkes udmøntet sådan, at de dele af uddannelsen, der gennemføres ved udenlandske universiteter, højst kan udgøre 2/3 af uddannelsens ECTS-point, at alle uddannelsens forskellige dele skal være forskningsbaserede uddannelsesforløb på samme uddannelsesniveau, at uddannelsen sammensættes og tilrettelægges på en måde, så den faglige sammenhæng, relevans og progression sikres, og at kandidatuddannelsen skal indeholde et speciale på mindst 30 ECTS-point. Ved vægtningen af, hvor meget af uddannelsen der skal gennemføres i udlandet, vil der blive lagt vægt på den bedst mulige kvalitet af uddannelsen sammenholdt med de studerendes eventuelle merudgifter ved ophold i udlandet.

Til stk. 7

For den del af uddannelsen, der gennemføres i udlandet, finder de regler, der er fastsat for universitetsuddannelser, der udbydes i Danmark, fx reglerne om eksamen og censur, kvalitetsudvikling samt om klageadgang, ikke anvendelse. Det er det pågældende universitets, herunder det pågældende lands, regler på området, der gælder for den udenlandske del.

Adgang og optag til en uddannelse, der gennemføres efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, følger reglerne for de danske uddannelser, herunder optagelse til bacheloruuddannelser gennem Den Koordinerede Tilmelding (KOT). Ministeren kan i medfør af forslaget § 1, nr. 1, stk. 9, fastsætte, at det skal fremgå af ansøgningsskemaer til disse uddannelser, hvorvidt dele af uddannelsen kan eller skal gennemføres uden for Danmark.

Til stk. 8

Studerende ved et udenlandsk universitet, der som led i en aftale efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, tager en del af sin uddannelse ved et dansk universitet, optages til den pågældende uddannelse ved det udenlandske universitet. Under uddannelsesforløbet i Danmark indskrives den studerende alene til de pågældende uddannelsesdele som gæstestuderende.

Det foreslås, at ministeren kan bestemme, at studerende optaget ved et universitet i udlandet kan opnå en dansk grad, hvis de har fulgt dele af deres uddannelse i Danmark som led i en aftale om gensidig udveksling.

Herved kan de studerende få flere nationale eksamensbeviser, hvilket kan få betydning for adgangen til arbejdsmarkedet i de enkelte lande og den gensidige anerkendelse af eksamensbeviser. Hvis aftalen bli-

ver indgået mellem to universiteter, er der mulighed for, at den studerende kan opnå en national grad fra hvert sit land (double degree). Er flere universiteter parter i aftalen, vil den studerende eventuelt kunne opnå en national grad fra flere end to lande.

Hvis der skal tildeles en dansk grad som følge af, at en del af en udenlandsk uddannelse er gennemført i Danmark, forventes det, at ministeren i medfør af forslagens § 1, nr. 1, stk. 9, vil fastsætte, at det er en betingelse, at den udenlandske uddannelse er forskningsbaseret og lever op til tilsvarende krav om kvalitet, sammenhæng, relevans og faglig progression, som gælder for danske uddannelser. Det vil sige, at den udenlandske uddannelse i sin helhed har et tilsvarende kvalitetsniveau som den danske uddannelse. Hvis det ikke er tilfældet, kan der ikke tildeles en dansk grad. Herudover vil ministeren fastsætte, at det er det enkelte danske universitet, som beslutter, om det er fagligt forsvarligt at tildele studerende, som alene har taget en del af sin uddannelse i Danmark, en dansk grad.

Tildelingen af en dansk grad vil yderligere kræve, at et vist omfang af uddannelsens ECTS-point er gennemført ved det danske universitet. Det forventes, at ministeren vil fastsætte, at mindst 1/3 af den samlede uddannelses ECTS-point skal være gennemført ved en uddannelse på et dansk universitet. Ministeren vil tillige fastsætte, at der normalt kun kan tildeles en dansk grad til studerende fra et udenlandsk universitet, hvis studerende fra et dansk universitet tilsvarende får mulighed for at opnå en grad fra det udenlandske universitet.

Til stk. 9

For de dele af en dansk uddannelse, der foregår ved et udenlandsk universitet, gælder reglerne for det pågældende universitet, jf. forslagens § 1, nr. 1, stk. 7. Derfor vil de opgaver, der er pålagt institutlederen, studielederen og studienævnet, for så vidt angår tilrettelæggelse og kvalitetssikring af uddannelsen og undervisningen, efter universitetslovens § 17, stk. 4, § 18, stk. 5 og 6, ikke fuldt ud kunne bringes i anvendelse for disse danske uddannelser. Tilsvarende kan det være vanskeligt for ministeriet at behandle klager over retfærdige spørgsmål efter universitetslovens § 34, stk. 1, for de uddannelsesdele, der foregår ved et udenlandsk universitet.

Det er tanken at fravige visse regler om uddannelse i de bekendtgørelser, der er udstedt med hjemmel i universitetsloven, fx regler om, at mindst 1/3 af en uddannelse skal dokumenteres ved eksterne prøver (ekstern censur), og at karakterer gives efter 13-skalaen.

Der henvises tillige til bemærkningerne til forslagens § 1, nr. 1, stk. 5 og 6.

Det er tanken at udstede reglerne efter drøftelse med relevante parter, herunder andre ministerier og myndigheder.

Til nr. 2

Til stk. 2

Det foreslås, at afholdelse af danske prøver og eksaminer i udlandet, for så vidt angår universitetsuddannelserne, som hidtil har været forankret under undervisningsministerens ressort (lov nr. 247 af 6. april 2001), får hjemmel i universitetsloven. Der er tale om en teknisk inkorporering af de eksisterende regler.

Efter loven om afholdelse af danske prøver og eksaminer i udlandet har undervisningsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om, at prøver og eksaminer kan afholdes i udlandet. Samtidig har undervisningsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om brugerbetaling fra private, der har begæret den pågældende prøve eller eksamen afholdt i udlandet.

Forslaget indebærer, at ministeren for videnskab, teknologi og udvikling i medfør af universitetsloven får en tilsvarende bemyndigelse til at fastsætte regler om afholdelse af danske prøver og eksaminer i udlandet, for så vidt angår de uddannelser, der er omfattet af universitetsloven. Samtidig er der efter forslaget hjemmel til, at reglerne kan omfatte brugerbetaling fra studerende, der ønsker den pågældende prøve eller eksamen afholdt i udlandet.

For så vidt angår formuleringen »eventuelt på særlige vilkår«, henvises til lov om afholdelse af danske prøver og eksaminer i udlandet, jf. § 1, stk. 1, 1. pkt., og lovbemærkningerne hertil.

Der er parallelitet mellem den bemyndigelse, som undervisningsministeren har, og den bemyndigelse som ministeren for videnskab, teknologi og udvikling får efter forslaget.

I dag er der fælles regler om afholdelse af prøver i udlandet for en række videregående uddannelser i bekendtgørelse om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, jf. § 11 a og 11 b i bekendtgørelse nr. 537 af 28. juni 2002.

Af reglerne i § 11 a følger blandt andet, at et universitet kan afholde prøver på en dansk repræsentation i udlandet, når den studerende og vedkommende repræsentation er indforstået hermed, og når det er begrundet i, at den studerende af praktiske eller økonomiske grunde ikke kan deltage i universitetets prøver i Danmark.

Det følger af reglerne i § 11 b, at universitetet kan lade den studerende helt eller delvist betale de udgifter, som universitetet har afholdt i forbindelse med prøvens afholdelse i udlandet. Det er dog en betingelse, at den studerende forud skriftligt har erklæret sig villig til at betale de pågældende udgifter på baggrund af et af universitetet meddelt skøn over beløbets forventede størrelse. Universitetet kan betinge prøvens afholdelse af, at beløbet forudbetales.

Den foreslåede bestemmelse omhandler danske prøver. Det vil sige, at bestemmelsen ikke omfatter de prøver, som den studerende tager under uddannelse på et udenlandsk universitet, jf. forslaget § 1, nr. 1. Da universitetsloven ikke gælder for Færøerne og Grønland, behandles disse dele af Rigsfællesskabet som udland.

Det forventes, at de gældende regler videreføres i den eksamensbekendtgørelse, som gælder for universitetsområdet. Forslaget giver dog ministeren for videnskab, teknologi og udvikling mulighed for at tilpasse reglerne direkte til universitetsområdet, hvis der eventuelt skulle opstå særlige problemstillinger, som alene har betydning for universiteterne.

Til nr. 3

Til stk. 6

Det foreslås, at der for universitetsområdet etableres en friplads- og stipendieordning for visse udenlandske studerende. Formålet med ordningen er at tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende, der har en afsluttet uddannelse svarende til en dansk bacheloruddannelse, til universiteternes kandidatuddannelser. Rammen for ordningen fastsættes på de årlige finanslove, herunder størrelsen af stipendiet.

Ordningen foreslås administreret decentralt inden for centralt fastsatte rammer. Universitetet kan ved sin tilrettelæggelse af ordningen herved få optimal mulighed for at anvende fripladserne og stipendierne til at skabe mulighed for at opbygge strategiske alliancer med udenlandske universiteter og herved fastholde universitetets internationale konkurrenceposition og høje kvalitetsniveau.

Universitetet tildeler fripladser og stipendier til de fagligt bedst kvalificerede udenlandske ansøgere til kandidatuddannelser inden for universitetets fagområder. Det er universitetets bestyrelse, der fastlægger, inden for hvilke fagområder der skal tildeles fripladser og stipendier. Ministeren vil i medfør af bemyndigelsen i forslaget § 1, nr. 3, stk. 7, fastsætte nærmere regler om universitetets tildeling af fripladser og stipen-

dier og bestemme, at universitetets tildeling sker til de fagligt bedst kvalificerede udenlandske studerende.

Endvidere vil ministeren fastsætte, at stipendier alene kan tildeles udenlandske studerende, der hverken efter EU-retten, herunder EØS-aftalen, eller konventioner og aftaler, som Danmark har indgået, har krav på ligestilling med danske studerende, for så vidt angår adgang til gratis uddannelse. Ligesom ministeren vil bestemme, at stipendier ikke kan tildeles udenlandske studerende, der er udvekslet med danske studerende efter aftale mellem universitetet og et eller flere universiteter i udlandet, herunder aftaler efter forslaget § 1, nr. 1, stk. 5 og 6, eller som er meddelt tidsubgrænset eller tidsbegrænset opholdstilladelse med henblik på varigt ophold i Danmark. Ministeren vil tilsvarende bestemme, at stipendier ikke kan tildeles til udenlandske studerende, der har fået tildelt et Erasmus Mundus-studiestipendium.

Det er en forudsætning, at de udenlandske studerende under ordningen opfylder adgangs- og optagelseskravene til den pågældende kandidatuddannelse. Efter optagelsen på universitetet følger de udenlandske studerende universitetslovens regler og de bekendtgørelser, som er fastsat i medfør heraf samt universitetets egne regler. Disse studerende har således samme rettigheder, herunder klageadgang, som andre studerende, der er optaget og indskrevet på universitetsuddannelser efter de almindelige regler herom.

Universitetet kan alene eller i samarbejde med andre universiteter markedsføre friplads- og stipendieordningen.

Til stk. 7

Det foreslås, at ministeren kan fastsætte regler blandt andet om principper og procedurer for universitetets tildeling af fripladser og stipendier, udbetalingsform, betingelser og procedure for ophør af friplads og stipendium og tilbagekaldelse af tilsagn om friplads og stipendium. Reglerne kan fx omfatte krav til form og fremgangsmåde ved indgivelse af ansøgning og krav til universitetets behandling af ansøgningerne m.v.

Reglerne vil også omfatte bestemmelser om udvælgelseskriterier for at sikre, at universitetet vælger de fagligt bedst kvalificerede udenlandske studerende til fripladser og stipendier, jf. bemærkningerne til forslaget § 1, nr. 3, stk. 6.

Ophør af friplads og stipendium vil kunne ske, hvis den studerende ikke længere er studieaktiv. For så vidt angår kravet til studieaktivitet, vil det svare til det, der gælder, herunder om ophør af indskrivning, for danske studerende. Tilbagekaldelse af et tilsagn om fri-

plads og stipendium vil alene kunne ske, hvis tilsagnet er givet på urigtigt grundlag.

Reglerne om udmåling foreslås fastsat sådan, at tildeling af friplads og stipendium normalt vil være for den normerede studietid, ligesom det i reglerne om udbetaling foreslås fastsat, at stipendiet skal gives med et beløb pr. kalendermåned til stipendiemodtageren.

Endvidere vil ministeren fastsætte regler om, at studerende, der er berettiget til at modtage stipendium efter reglerne i lov om statens uddannelsesstøtte, ikke kan modtage stipendium efter dette forslags friplads- og stipendieordning.

Ministeren vil tage højde for, at friplads- og stipendieordningen skal være enkel og let at administrere for universiteterne.

Til nr. 4

Med forslaget præciseres det, at universitetet skal opkræve fuld deltagerbetaling for studerende, der ikke udløser taxametertilskud efter regler fastsat i medfør af § 19, stk. 4, i universitetsloven, eller som ikke har fået tildelt en friplads efter forslaget § 1, nr. 3, stk. 6, 3. pkt., jf. de almindelige bemærkninger under pkt. 2.3. Den fulde deltagerbetaling skal således ikke opkræves for studerende, der har fået tildelt fripladser, uanset om der er tale om bachelor-, kandidat- eller master- og anden deltidsuddannelse. Formålet hermed er at sikre, at universiteterne ikke anvender deres ordinære midler (forskning, bygning og uddannelse) til at dække udgiften for studerende, der optages, men som ikke udløser taxametertilskud.

Det er hensigten at afskære taxametertilskuddet for visse udenlandske studerende, som begynder på en uddannelse den 1. august 2006 eller senere. Det betyder, at universitetet ikke modtager tilskud for disse studerende, og at universitetet skal opkræve fuld deltagerbetaling. Udenlandske studerende, der er begyndt på en bachelor-, kandidat- eller master- og anden deltidsuddannelse eller dele af denne ved et dansk universitet før den 1. august 2006, vil ikke blive berørt af afskæringen og vil således fortsat udløse taxametertilskud til universitetet til færdiggørelse af den uddannelse, de er indskrevet på.

Til nr. 5

Den foreslåede bestemmelse viderefører den hidtidige bemyndigelse for ministeren til at fastsætte nærmere regler om beregningsgrundlaget. Bestemmelsen opretholder endvidere gældende ret om, at deltagerbetaling sammen med et eventuelt tilskud i forbindelse med deltidsuddannelse ikke må overstige omkostningerne. Ligesom gældende ret opretholdes, for så vidt angår selvstuderendes deltagerbetaling.

Som noget nyt foreslås det, at universitetet får mulighed for at fastsætte en deltagerbetaling, der ligger over de gennemsnitlige omkostninger for studerende, som ikke udløser taxametertilskud. Dette vil give universitetet den fornødne frihed til at drive kommercielle uddannelsesaktiviteter på det globale uddannelsesmarked i form af salg af uddannelser til udenlandske studerende. Det optjente overskud ved disse aktiviteter kan anvendes til at finansiere egne fripladser og stipendier, jf. forslaget § 1, nr. 3, stk. 6, 3. pkt.

Til § 2

Til stk. 1

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. maj 2005.

Til stk. 3

For så vidt angår uddannelser, hvor en del af uddannelsen kun kan gennemføres i udlandet, skal de studerende optages til bacheloruddannelser gennem Den Koordinerede Tilmelding, hvorfor loven tidligst kan få virkning for studerende, der begynder på en bacheloruddannelse den 1. august 2006 eller senere. De studerende skal optages til kandidatuddannelser samt masteruddannelser og anden deltidsuddannelse gennem det enkelte universitets annoncering, hvorfor loven kan få virkning for studerende, der begynder på en af disse uddannelser den 1. februar 2006 eller senere.

Til stk. 4 og 5

Af hensyn til universiteternes planlægning foreslås det, at lovforslaget først får virkning for tildeling af fripladser og stipendier til studerende, der begynder på en kandidatuddannelse den 1. august 2006 eller senere, ligesom fuld deltagerbetaling først vil få virkning for studerende, der begynder på en uddannelse den 1. august 2006 eller senere.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

§ 3. Universitetet beslutter, hvilke forskningsbaserede uddannelser det vil udbyde inden for sine fagområder. Universitetets udbud efter § 4, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 5, stk. 1, skal godkendes af ministeren for videnskab, teknologi og udvikling.

Stk. 2. Ministeren kan tilbagekalde godkendelse af udbud givet efter stk. 1, hvis der ikke længere er behov for, at uddannelsen udbydes af universitetet, eller hvis uddannelsen ikke længere lever op til de til enhver tid gældende kvalitetskrav for forskningsbaseret uddannelse.

Stk. 3. Ministeren kan i særlige tilfælde igangsætte en evaluering af en eller flere uddannelser.

Lovforslaget

§ 1

I lov nr. 403 af 28. maj 2003 om universiteter, som ændret ved § 8 i lov nr. 1156 af 19. december 2003, foretages følgende ændringer:

1. I § 3 indsættes som »stk. 4-9«:

»*Stk. 4.* Universitetets uddannelser efter stk. 1 kan alene udbydes i Danmark, jf. dog stk. 5 og 6.

Stk. 5. Universitetet kan tilbyde studerende, som et individuelt valg og som et alternativ til at gennemføre en uddannelse i Danmark, at gennemføre dele af uddannelsen ved et eller flere udenlandske universiteter efter aftale mellem de pågældende universiteter om gensidig udveksling.

Stk. 6. Ministeren kan i særlige tilfælde godkende, at dele af en uddannelse ved et universitet ikke kan gennemføres i Danmark, men skal gennemføres ved et eller flere udenlandske universiteter efter aftale mellem de pågældende universiteter om gensidig udveksling.

Gældende formulering

§ 8. Ministeren fastsætter generelle regler om uddannelse, herunder censur og kvalitetsudvikling, jf. §§ 4 og 5, om titler, som er knyttet til uddannelse, jf. § 6, og om adgang til uddannelse.

§ 19. Ministeren yder tilskud til universitetets undervisnings-, forsknings- og formidlingsvirksomhed og andre opgaver, som er henlagt til universitetet. Tilskud til undervisningsvirksomhed ydes ud fra takster fastsat på de årlige finanslove og antal årsstuderende samt eventuelt afsluttede studieforløb. Rammer for tilskud til forsknings- og formidlingsvirksomhed og andre opgaver, som er henlagt til universitetet, fastlægges på de årlige finanslove.

Stk. 2. Tilskud til universitetets opgaver efter stk. 1 indeholder tillige et bidrag til dækning af indirekte omkostninger ved universitetet, herunder ledelse, administration og bygninger m.v.

Lovforslaget

Stk. 7. Studerende, der er under uddannelse i medfør af stk. 5 og 6, følger, mens de er indskrevet på det udenlandske universitet, reglerne for det pågældende universitet og ikke reglerne fastsat i medfør af denne lov.

Stk. 8. Ministeren kan som led i en aftale om gensidig udveksling efter stk. 5 og 6 bestemme, at det danske universitet kan udstede eksamensbevis til studerende, der har gennemført dele af deres uddannelse ved universitetet uden at have været optaget på den pågældende uddannelse.

Stk. 9. Ministeren fastsætter nærmere regler for gennemførelsen af uddannelsen efter stk. 5 og 6 og for udstedelse af eksamensbevis efter stk. 8 og kan i den forbindelse fravige bestemmelserne i § 17, stk. 4, § 18, stk. 5 og 6, og § 34, stk. 1.«

2. I § 8 indsættes som »stk. 2«:

»Stk. 2. Ministeren kan bestemme, at danske prøver og eksaminer kan afholdes i udlandet, eventuelt på særlige vilkår. Ministeren kan fastsætte regler herom og kan i den forbindelse fastsætte, at udgifterne ved afholdelsen helt eller delvis påhviler det danske universitet eller den studerende.«

Gældende formulering

Stk. 3. Ministeren kan efter forhandling med finansministeren fastsætte nærmere regler for tilskud til universiteternes virksomhed efter stk. 1 og 2 om udbetaling af tilskud, herunder forskudsvis udbetaling, til universiteterne og om universiteternes budget- og bevillingsmæssige forhold.

Stk. 4. Ministeren kan fastsætte regler for, hvilke studerende der kan udløse tilskud efter stk. 1, samt for opgørelse af antal årsstuderende.

Stk. 5. Ministeren kan indhente oplysninger fra universitetet til budgetterings- og statistiske formål og fastsætte krav til studieadministrative systemer.

Lovforslaget

3. I § 19 indsættes som »stk. 6 og 7«:

»*Stk. 6.* Universitetet kan tildele fripladser med stipendium som støtte til at dække leveomkostninger i Danmark til visse udenlandske studerende, mens de gennemfører en kandidatuddannelse ved universitetet. Antallet af fripladser med stipendium og stipendiets størrelse fastsættes på de årlige finanslove. Desuden kan universitetet anvende overskud optjent efter § 26, stk. 2, til at tildele yderligere fripladser eller fripladser med stipendium.

Stk. 7. Ministeren fastsætter nærmere regler om administrationen af stipendier og fripladser efter stk. 6, herunder om

- 1) hvilke udenlandske studerende der kan opnå fripladser og stipendium,
- 2) ansøgning, tildeling og udmåling af friplads og stipendium,
- 3) udbetaling af stipendium, og
- 4) ophør af friplads og stipendium som følge af manglende studieaktivitet eller tilbagekaldelse af tilsagn om friplads og stipendium som følge af, at tilsagnet er givet på et urigtigt grundlag.«

§ 26. Universitetet opkræver delvis betaling for deltagelse i undervisning og i prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen, under deltidsuddannelse, hvortil der ydes delvis tilskud efter § 19, stk. 1, og § 20, stk. 1.

Gældende formulering

Stk. 2. Universitetet kan opkræve fuld betaling for deltagelse i undervisning og i prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen, under heltids- og deltidsuddannelse, hvortil der ikke ydes tilskud, jf. § 19, stk. 1 og 4, og § 20, stk. 1.

Stk. 3. Universitetet opkræver fuld betaling fra selvstuderende for deltagelse i prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen.

Stk. 4. Universitetet udarbejder et beregningsgrundlag til brug ved fastsættelse af deltagerbetaling. Deltagerbetalingen må sammen med et eventuelt tilskud ikke overstige omkostningerne. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for udarbejdelse af beregningsgrundlag.

Lovforslaget

4. § 26, stk. 2, affattes således:

»Universitetet skal opkræve fuld betaling for deltagelse i undervisning og i prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen, under heltids- og deltidsuddannelse, hvortil der ikke ydes tilskud eller ikke er givet friplads, jf. § 19, stk. 1, 4 og 6, og § 20, stk. 1.«

5. § 26, stk. 4, affattes således:

»*Stk. 4.* Universitetet udarbejder et beregningsgrundlag til brug ved fastsættelse af deltagerbetaling efter stk. 1-3. Deltagerbetalingen efter stk. 1 og 3 må sammen med et eventuelt tilskud ikke overstige omkostningerne. Deltagerbetalingen efter stk. 2 skal mindst svare til omkostningerne. Ministeren kan fastsætte nærmere regler for udarbejdelse af beregningsgrundlag.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. maj 2005.

Stk. 2. § 3, stk. 5, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, har virkning for studerende, der begynder på en uddannelse den 1. august 2005 eller senere.

Stk. 3. § 3, stk. 6, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, har virkning for studerende, som begynder på en kandidatuddannelse, master- eller anden deltidsuddannelse den 1. februar 2006 eller senere eller på en bacheloruddannelse den 1. august 2006 eller senere.

Stk. 4. Loven har virkning for tildeling af fripladser og stipendier til studerende, der begynder på en kandidatuddannelse den 1. august 2006 eller senere.

Stk. 5. § 26, stk. 2, i lov om universiteter, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4, har virkning fra den 1. august 2006.

Til lovforslag nr. L 114. Skriftlig fremsættelse (23. februar 2005)

Videnskabsministeren (Helge Sander):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om universiteter (universitetsloven)

(Lovforslag nr. L 114).

Med henblik på, at øge internationaliseringen på danske universiteter fremsætter jeg forslag til ændring af universitetsloven. Lovforslaget ligger i forlængelse af regeringens redegørelse til Folketinget om styrket internationalisering af uddannelse fra april 2004.

Der er tale om en genfremsættelse, idet lovforslaget bortfaldt som følge af folketingsvalget.

Lovforslaget skal ses i lyset af, at vi lever i en stadig mere globaliseret verden. Med lovforslaget skabes bedre muligheder for øget studentermobilitet over landegrænser ved forpligtende og styrket uddannelsessamarbejde mellem danske og udenlandske universiteter, samt ved at etablere en friplads- og stipendieordning for visse udenlandske studerende på danske kandidatuddannelser.

Lovforslaget vil sikre faste og gennemskuelige rammer for de udenlandske uddannelsesforløb, som et stort antal universitetsstuderende deltager i. Usikkerhed om merit for udenlandsophold, risiko for studietidsforlængelse m.v. kan hæmme den internationale mobilitet. Lovforsla-

get vil også give universiteterne mulighed for at deltage i udbud af uddannelser inden for EU's Erasmus Mundus programmer.

Med lovforslaget foretages en teknisk inkorporering af eksisterende regler, for så vidt angår afholdelse prøver og eksaminer i udlandet.

Lovforslaget giver danske universiteter bedre rammer i den internationale konkurrence om forskningsbaseret uddannelse, sådan at universiteterne – udover at kunne tilbyde danske studerende uddannelser på internationalt niveau – også kan tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende til uddannelser i Danmark. Etablering af en friplads- og stipendieordning for visse udenlandske studerende til de danske kandidatuddannelser skal bidrage til dette. Ordningen giver mulighed for en målrettet og strategisk rekruttering af dygtige udenlandske studerende.

Lovforslaget udmønter redegørelsens forslag om indførelse af deltagerbetaling for studerende uden for EU/EØS. Der afskæres taxametertilskud for studerende uden for EU/EØS ved efterfølgende udstedelse af bekendtgørelse herom. Universiteterne får efter forslaget også mulighed for at tildele fripladser og stipendier for overskud optjent ved salg af uddannelser til visse udenlandske studerende.

Idet jeg i øvrigt henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, tillader jeg mig at anbefale det til det Høje Tings velvillige behandling.